

หนังสืออ่านเพิ่มเติม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
รายวิชาประวัติศาสตร์ (ส ๒๒๑๐๒) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

เรื่อง นครปฐม...ดินแดนแห่งประวัติศาสตร์

เล่มที่ ๑

นครปฐมสมัยสุวรรณภูมิถึงสมัยทวารวดี

นางสาววิกานดา จันทประดิษฐ์

ครูชำนาญการ โรงเรียนเพิ่มวิทยา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๙

หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
รายวิชาประวัติศาสตร์ (ส ๒๒๑๐๒) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

เรื่อง “นครปฐม...ดินแดนแห่งประวัติศาสตร์”

เล่มที่ ๑

นครปฐมสมัยสุวรรณภูมิถึงสมัยทวารวดี

นางสาววิกานดา จันทประดิษฐ์

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะชำนาญการ

โรงเรียนเพิ่มวิทยา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๙

คำนำ

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “นครปฐม...ดินแดนแห่งประวัติศาสตร์” จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนเสริมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในรายวิชาประวัติศาสตร์ (ส ๒๒๑๐๒) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเพิ่มวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๙ ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสอบถาม การศึกษาและการจดบันทึกจากสถานที่จริง รวบรวมข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ ข้อมูลของท้องถิ่น ข้อมูลพื้นฐานจากจังหวัดนครปฐมและการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต โดยหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องนี้แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๕ เล่มประกอบด้วย

เล่มที่ ๑ นครปฐมสมัยสุวรรณภูมิถึงสมัยทวารวดี

เล่มที่ ๒ นครปฐมสมัยสุโขทัยถึงสมัยอยุธยา

เล่มที่ ๓ นครปฐมสมัยธนบุรี

เล่มที่ ๔ นครปฐมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

เล่มที่ ๕ นครปฐมสมัยรัชกาลที่ ๖ ถึงปัจจุบัน

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “นครปฐม...ดินแดนแห่งประวัติศาสตร์” เล่มนี้จะให้ประโยชน์แก่ผู้เรียนในด้านต่างๆ เช่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณี และทำให้ผู้ที่อยู่ในจังหวัดนครปฐม เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

ผู้จัดทำขอขอบคุณผู้เสียสละให้การช่วยเหลือในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้คำแนะนำในการพัฒนาหนังสือ คณะครูและนักเรียน ที่ให้ความร่วมมือในการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม คณะครูผู้ร่วมเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และนำไปใช้กับนักเรียนในโรงเรียนต่างๆ ขอให้ทุกท่านมีความสุขความเจริญ

วิกานดา จันทประดิษฐ์

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
คำชี้แจง	ค
สาระสำคัญ/มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/จุดประสงค์การเรียนรู้/สาระการเรียนรู้	ช-ณ
แบบทดสอบก่อนเรียน	๑
นครปฐมสมัยสุวรรณภูมิถึงสมัยทวารวดี	๓
- นครปฐมสมัยสุวรรณภูมิ	๓
- นครปฐมสมัยโบราณ	๘
- นครปฐมสมัยทวารวดี	๑๒
- โบราณสถานและศิลปกรรมในสมัยสุวรรณภูมิถึงสมัยทวารวดี	๑๘
แบบฝึกหัดที่ ๑	๒๔
แบบฝึกหัดที่ ๒	๒๕
แบบฝึกหัดที่ ๓	๒๖
แบบฝึกหัดที่ ๔	๒๗
แบบทดสอบหลังเรียน	๒๙
เฉลยแบบฝึกหัดที่ ๑	๓๑
เฉลยแบบฝึกหัดที่ ๒	๓๒
เฉลยแบบฝึกหัดที่ ๓	๓๓
เฉลยแบบฝึกหัดที่ ๔	๓๔
เฉลยแบบทดสอบการเรียนรู้และหลังเรียน	๓๖
แบบบันทึกคะแนน	๓๗
บรรณานุกรม	๓๘
ประวัติผู้จัดทำ	๓๙

คำชี้แจง การใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม

ความเป็นมา

การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ จะต้องเรียน ๕ สาระหลัก ได้แก่ ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ โรงเรียนเพิ่มวิทยา มีนโยบายให้นักเรียนได้เรียนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพิ่มเติมตามความเหมาะสมของแต่ละวิชา เพื่อเสริมเนื้อหาของหลักสูตรส่วนกลาง ผู้จัดทำเล็งเห็นว่านักเรียนในวัยนี้ ควรจะได้รับทราบเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองในประเด็นต่างๆ ที่ไม่ยากนักและน่าสนใจ เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเป็นผู้ให้ข้อมูลท้องถิ่นที่ถูกต้องแก่ผู้อื่นได้ ผู้จัดทำจึงศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของจังหวัดนครปฐมในยุคสมัยต่างๆ แล้วแบ่งประเด็นเนื้อหาเป็น ๕ เล่ม ได้แก่ เล่มที่ ๑ นครปฐมสมัยสุวรรณภูมิถึงสมัยทวารวดี เล่มที่ ๒ นครปฐมสมัยสุโขทัยถึงสมัยอยุธยา เล่มที่ ๓ นครปฐมสมัยธนบุรี เล่มที่ ๔ นครปฐมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และเล่มที่ ๕ นครปฐมสมัยรัชกาลที่ ๖ ถึงปัจจุบัน นักเรียนสามารถศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลของจังหวัดนครปฐมได้ด้วยตนเอง และนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นสื่อนวัตกรรมการมีเนื้อหาชัดเจน สวยงามน่าสนใจและสะดวกในการใช้
๒. เพื่อส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียน ในรายวิชาประวัติศาสตร์ (ส ๒๒๑๐๒) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ขอบข่ายและส่วนประกอบ

เนื้อหาบทเรียน จำแนกเป็น

เล่มที่ ๑ นครปฐมสมัยสุวรรณภูมิถึงสมัยทวารวดี

เล่มที่ ๒ นครปฐมสมัยสุโขทัยถึงสมัยอยุธยา

เล่มที่ ๓ นครปฐมสมัยธนบุรี

เล่มที่ ๔ นครปฐมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

เล่มที่ ๕ นครปฐมสมัยรัชกาลที่ ๖ ถึงปัจจุบัน

แต่ละเล่มประกอบด้วย เนื้อหาบทเรียน แบบฝึกหัดท้ายบทเรียน แบบทดสอบ ก่อนและหลังการเรียนรู้ เฉลยแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน เฉลยแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนรู้ บรรณานุกรมและประวัติผู้จัดทำ

การนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปใช้

ผู้จัดทำได้กำหนดแผนจัดการเรียนรู้จำนวน ๑๔ ชั่วโมง เพื่อใช้สำหรับการเรียน การสอนประกอบหนังสืออ่านเพิ่มเติมเล่มนี้ ซึ่งแสดงระยะเวลา ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม วิธีการประเมินผล เกณฑ์การประเมินผล สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ ที่แนะนำ

ประโยชน์ต่อนักเรียน

๑. นักเรียนได้รับทราบข้อมูลของจังหวัดนครปฐมที่ถูกต้อง
๒. นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม
๓. ส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่าน และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
๔. ประยุกต์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ประโยชน์ต่อผู้สอน

๑. ผู้สอนมีสื่อวัตกรรมการประเภท “หนังสืออ่านเพิ่มเติม” สำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน
๒. ผู้สอนทราบความก้าวหน้าของนักเรียนโดยตรวจจากการทำแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน การทำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน การทำแบบทดสอบระหว่างเรียน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน
๓. ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ ที่ยึดนักเรียนเป็นสำคัญ เน้นสาระการเรียนรู้ของท้องถิ่น และให้นักเรียนศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง
๔. ช่วยแบ่งเบาภาระการสอนของครู

นครปฐมสมัยสุวรรณภูมิถึงสมัยทวารวดี
มีเรื่องราวที่น่าสนใจมากเรามาเรียนรู้
ไปด้วยกันเลยนะครับ

คำแนะนำสำหรับครู

หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง นครปฐม...ดินแดนแห่งประวัติศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาประวัติศาสตร์ (ส ๒๒๑๐๒) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่จัดทำขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้ มีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ในการเรียนการสอนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม ครูปฏิบัติดังนี้

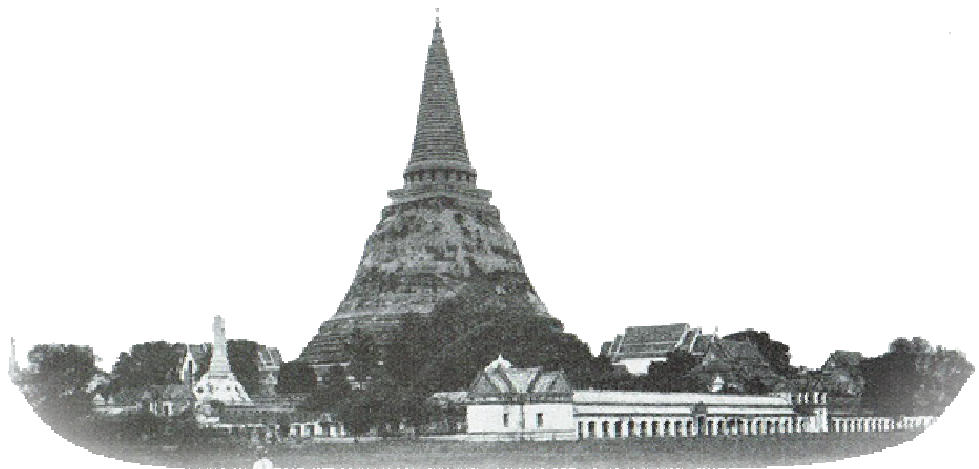
๑. อ่านคำชี้แจงของหนังสืออ่านเพิ่มเติมตามเล่มที่ใช้ในการสอนให้เข้าใจ
๒. ทำความเข้าใจกับคู่มือครู มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/จุดประสงค์การเรียนรู้/สาระสำคัญ และสาระการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ให้เข้าใจ
๓. ครูให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาในหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยครูคอยชี้แนะให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ
๔. ครูควรเน้นย้ำในเรื่องความซื่อสัตย์และการรักษาเวลาการทำกิจกรรมต่างๆ
๕. ครูเดินตรวจกิจกรรมของนักเรียน และอำนวยความสะดวกในเรื่องอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม

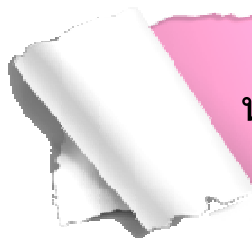

คำแนะนำสำหรับนักเรียน

หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง นครปฐม...ดินแดนแห่งประวัติศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาประวัติศาสตร์ (ส ๒๒๑๐๒) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่จัดทำขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง โดยผู้เรียนจะได้รับความรู้ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ตามคำแนะนำต่อไปนี้

๑. นักเรียนต้องศึกษาเอกสารประกอบการเรียนด้วยตนเอง ถ้ามีปัญหาให้ปรึกษาครูผู้สอน
๒. นักเรียนต้องมีความซื่อสัตย์ ไม่ดูเฉลยก่อนทำแบบทดสอบและแบบฝึกหัด โดยให้เขียนคำตอบในกระดาษอื่น ไม่ขีดเขียนข้อความใดๆ ลงในเอกสารประกอบการเรียน
๓. นักเรียนศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้ให้เข้าใจ
๔. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน ตรวจคำตอบจากเฉลยและบันทึกคะแนน
๕. นักเรียนศึกษาเนื้อหาจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมในแต่ละเรื่อง เมื่อจบเนื้อหาแล้วทำแบบฝึกหัดให้ครบทุกแบบฝึก และตรวจคำตอบจากเฉลย บันทึกคะแนน
๖. นักเรียนศึกษาเนื้อหาจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมครบทั้งเล่มแล้ว ให้ทำแบบทดสอบหลังเรียนและตรวจคำตอบจากเฉลย บันทึกคะแนน นำผลคะแนนที่ได้ไปเปรียบเทียบกับคะแนนก่อนเรียน โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน เพื่อประเมินตนเอง

นครปฐมสมัยสุวรรณภูมิถึงสมัยทวารวดี

🌸 สารสำคัญ

นครปฐม เป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์และหลักฐานหลายประการที่บ่งบอกถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่สำคัญ ตั้งแต่สมัยสุวรรณภูมิ สมัยโบราณ ถึงสมัยทวารวดี ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นครปฐม เป็นเมืองที่มีความสำคัญมาตั้งแต่สมัยอดีตกาล เราจึงควรได้ศึกษาเพื่อทราบถึงความเป็นมาและรากเหง้าของท้องถิ่นตนเอง

🌸 มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๔.๑ เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

🌸 ตัวชี้วัด

- ม.๒/๑ ประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐาน ทางประวัติศาสตร์ในลักษณะต่าง ๆ
- ม.๒/๒ วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์
- ม.๒/๓ เห็นความสำคัญของการตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่น่าเชื่อถือ

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. นักเรียนสามารถอธิบายความเป็นมาของนครปฐมในสมัยสุวรรณภูมิถึงสมัยทวารวดีได้
๒. นักเรียนสามารถอธิบายลักษณะการปกครอง และเหตุการณ์สำคัญต่างๆ
ของนครปฐมในสมัยสุวรรณภูมิถึงสมัยทวารวดีได้
๓. นักเรียนสามารถอธิบายลักษณะของนครปฐมสมัยสุวรรณภูมิถึงสมัยทวารวดีได้

สาระการเรียนรู้

๑. นครปฐมสมัยสุวรรณภูมิ
๒. นครปฐมสมัยโบราณ
๓. นครปฐมสมัยทวารวดี
๔. โบราณสถานและศิลปกรรมในสมัยโบราณถึงสมัยทวารวดี

แบบทดสอบก่อนเรียน
เรื่อง นครปฐมสมัยสุวรรณภูมิถึงสมัยทวารวดี

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว

๑. หลักฐานที่บ่งบอกว่านครปฐมอยู่ติดริมทะเลคือข้อใด

- ก. ชุมชนนครไชยศรีมีอาชีพขุดทรายขาย
- ข. พบไม้พายเรือเก่าที่วัดดอนยายหอม
- ค. พบสมอเรือในเขตวัดธรรมศาลา
- ง. พบเรือโบราณที่ริมแม่น้ำท่าจีน

๒. เหตุผลในข้อใดที่แสดงว่าเมืองนครไชยศรีเป็นศูนย์กลางของสุวรรณภูมิ

- ก. เป็นเมืองโบราณขนาดใหญ่กว่าเมืองอื่น
- ข. มีโบราณสถานโบราณวัตถุขนาดใหญ่
- ค. เป็นศูนย์กลางการคมนาคม
- ง. มีเหตุผลทั้ง ๓ ข้อที่กล่าวมา

๓. ลำน้ำที่เกี่ยวข้องกับเมืองนครปฐมโบราณคือข้อใด

- ก. ลำน้ำห้วยยอด
- ข. ลำน้ำห้วยยาง
- ค. ลำน้ำท่าจีน
- ง. ลำน้ำแดง

๔. อิทธิพลของอารยธรรมอินเดียได้แผ่ขยายเข้ามาในสมัยใด

- ก. สมัยสุวรรณภูมิ
- ข. สมัยทวารวดี
- ค. สมัยศรีวิชัย
- ง. สมัยโบราณ

๕. ปุชนิยสถานที่เก่าแก่ที่สุดในนครปฐมคือข้อใด

- ก. วัดกลางบางแก้ว
- ข. สวนสามพราน
- ค. พระปฐมเจดีย์
- ง. สนามจันทร์

๖. บริเวณจังหวัดนครปฐมได้ค้นพบซากเมืองและศิลปวัตถุสมัยทวารวดีที่เมืองใด

- ก. เมืองนครไชยศรีและเมืองกำแพงแสน
- ข. เมืองทวารวดีและเมืองนครไชยศรี
- ค. เมืองศรีวิชัยและเมืองกำแพงแสน
- ง. เมืองโบราณและเมืองศรีวิชัย

๗. ชาวทวารวดีเริ่มมีการติดต่อกับชนชาติใดเป็นชาติแรก

- ก. เยอรมัน
- ข. ฝรั่งเศส
- ค. อินเดีย
- ง. จีน

๘. ทวารวดีเสื่อมอำนาจลงเพราะเหตุใด

- ก. มอญมีอำนาจและขยายอิทธิพลมาภาคกลาง
- ข. ขอมมีอำนาจและขยายอิทธิพลมาภาคกลาง
- ค. อินเดียมีอำนาจและขยายอิทธิพลมาภาคกลาง
- ง. ศรีวิชัยมีอำนาจและขยายอิทธิพลมาภาคกลาง

๙. ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๑ - ๑๒ อาณาจักรใดที่มีความรุ่งเรืองสูงสุดในภาคกลางของประเทศไทย

- ก. ขอม
- ข. ทวารวดี
- ค. ศรีวิชัย
- ง. มอญ

๑๐. ข้อใดเป็นชื่อที่บรรดาพ่อค้าเรียกขานชื่อภูมิภาคราบลุ่มของประเทศไทยที่ถูกต้อง

- ก. มอญเรียกจินหลิน
- ข. อินเดียเรียกอู่ทอง
- ค. กรีกเรียกโครเส
- ง. จีนเรียกสุวรรณภูมิ

นครปฐมสมัยสุวรรณภูมิถึงสมัยทวารวดี

๑. นครปฐมสมัยสุวรรณภูมิ

เมืองนครปฐมโบราณตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ ที่มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติอย่างยิ่ง มีมนุษย์เคลื่อนย้ายลงมาตั้งหลักแหล่งอาศัยอยู่ ย้อนหลังไปยาวนานถึงสมัยก่อนประวัติศาสตร์เหมือนดินแดนใกล้เคียง เช่น จังหวัดกาญจนบุรีซึ่งนักโบราณคดีได้มีการค้นพบโครงกระดูกและเครื่องมือหิน เครื่องใช้ของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์เป็นจำนวนมาก หรือที่บ้านโคกพลับ ตำบลโพหัก อำเภอบางแพ ซึ่งนักโบราณคดีได้รายงานการขุดค้นพบโครงกระดูกมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์อายุราว ๒,๐๐๐ - ๓,๐๐๐ ปี มาแล้ว พร้อมเครื่องประดับ เช่น กำไลหิน ลูกปัด ฯ

ได้มีการค้นพบหลักฐาน
การอยู่อาศัยของมนุษย์
ยุคหินใหม่ด้วยครับ

ภาพแสดงวิถีชีวิตชุมชนที่อยู่อาศัยโบราณ

ที่มาของภาพ : http://service.christian.ac.th/ncc/History_Nakhonpathom/2.html

สืบค้นเมื่อ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เมืองนครปฐม ตามแนวถนนมาลัยแมนที่เชื่อมระหว่างจังหวัดนครปฐม และจังหวัดสุพรรณบุรี พบหลักฐานการอยู่อาศัยของ **มนุษย์ยุคหินใหม่** ซึ่งจะตั้งหลักแหล่งทำการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ตามบริเวณที่ราบลุ่ม ดังนั้นการพบหลักฐานของมนุษย์ในยุคหินใหม่ในจังหวัดนครปฐม จึงเป็นการสนับสนุนว่าเมืองนี้ในอดีตมีมนุษย์มาตั้งถิ่นฐาน อย่างน้อยประมาณ ๔,๐๐๐ ปีมาแล้ว

อิทธิพลของอารยธรรมอินเดียได้แผ่ขยายเข้ามาในสมัยพุทธกาล โดยมีบันทึกต่างๆ ของอินเดียได้แสดงรายละเอียดว่า มีเรือสินค้าจากอินเดียจำนวนมากมุ่งไปสู่ทะเลจีนใต้และอ่าวไทย เนื่องจากพวกนี้มีความรู้เกี่ยวกับฤดูของลมมรสุม จนสามารถข้ามอ่าวเบงกอลได้อย่างสะดวกปลอดภัย จึงเป็นเหตุให้ชุมชนที่ก่อตัวขึ้นในประเทศไทยขยายตัวเป็นเมืองขนาดใหญ่ พร้อมทั้งรับศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธ รวมทั้งศิลปวิทยาการต่างๆ เข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมท้องถิ่น จนเกิดเป็นลักษณะวัฒนธรรมเฉพาะตนที่คล้ายอินเดีย แต่ไม่เหมือนอินเดีย

ภาพแสดงเรือสินค้าเข้ามาค้าขาย

ที่มาของภาพ : http://service.christian.ac.th/ncc/History_Nakhonpathom/2.html

สืบค้นเมื่อ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

ความอุดมสมบูรณ์ของที่ราบลุ่มประเทศไทยได้ดึงดูดให้พ่อค้า และนักเดินเรือจากแดนไกลเดินทางเข้ามาติดต่อค้าขายเป็นจำนวนมาก ดังที่พบหลักฐานหลายชนิดที่มาจากต่างแดน เช่น ตะเกียงโรมัน ที่เมืองโบราณพงตึก อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี หรือการพบเหรียญของอาณาจักรโรมันตะวันตกที่เมืองอู่ทอง เป็นต้น โดยบรรดาพ่อค้าได้เรียกขานชื่อภูมิภาคนี้แตกต่างกันออกไป แต่กลับมีความหมายเหมือนกันคือ ความมั่งคั่งร่ำรวย ดังที่พ่อค้าจีนเรียก "จินหลิน" พ่อค้าอินเดียเรียก "สุวรรณภูมิ" นักเดินเรือชาวกรีกเรียก "ไครเส" ซึ่งชื่อเหล่านี้ล้วนแปลว่าแผ่นดินทองทั้งสิ้น

นอกจากนี้ในพุทธศตวรรษที่ ๓ ดินแดนสุวรรณภูมิเป็นสถานที่แห่งหนึ่งที่พระเจ้าอโศกมหาราชแห่งอินเดีย (พ.ศ.๒๗๒ - ๓๑๑) ได้ส่งสมณทูตออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาหลังจากทรงให้จัดทำสังคายนาพระไตรปิฎกครั้งที่ ๓ ซึ่งมีข้อคิดว่าดินแดนที่ส่งสมณทูตไปนั้น อาจสถาปนาพุทธศาสนาไว้แล้ว การส่งสมณทูตไปอีกครั้งก็เพื่อให้ออกมาสั่งสอนหลักธรรมที่ถูกต้อง ตามที่ได้ทำสังคายนาขึ้นใหม่ หรือไม่ก็ต้องเป็นดินแดนที่มีความเจริญแล้ว เส้นทางของพระสมณทูตมี ๙ สาย คือ

๑. พระมชฌันติกเถระ ไปยัง กัมพูระ และแคว้นคันธาระ
๒. พระมหาทวะ ไปยัง มหิสมณฑล
๓. พระรักขิตเถระ ไปยัง วันวาสีประเทศ
๔. พระธรรมรักขิตเถระ ไปยัง ปรันตโยนกประเทศ
๕. พระมหาธรรมรักขิตเถระ ไปยัง มหารัฐประเทศ
๖. พระมหารักขิตเถระ ไปยัง โยนกประเทศ
๗. พระมชฌิมเถระ ไปยัง หิมวันตประเทศ
๘. พระโสณเถระ กับพระอุตตรเถระ ไปยัง สุวรรณภูมิ
๙. พระมหินทเถระ ไปยัง ลังกาทวีป

สุวรรณภูมิก็ได้รับการ
เผยแผ่พระพุทธศาสนา

ภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ที่มาของภาพ : <https://goo.gl/sZ0St0>

สืบค้นเมื่อ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นภาพสะท้อนว่าสุวรรณภูมิจะต้องเป็นบ้านเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองมานานแล้ว รวมทั้งจะต้องมีประชาชนอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก จึงเหมาะสมคุ้มค่ากับการส่งสมณทูตที่เดินทางมาอย่างยากลำบาก เพราะหากบ้านเมืองใดยังป่าเถื่อนและมีประชาชนน้อยการเผยแผ่ศาสนาย่อมเกิดผลได้ยาก

สุวรรณภูมิมีความเจริญรุ่งเรือง
มานานแล้วครับ

ภาพสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ

ที่มาของภาพ : <http://www.rspg.org/brainexercise/k31.htm>

สืบค้นเมื่อ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

ที่ตั้งของสุวรรณภูมินั้นแต่เดิมนักปราชญ์ทางโบราณคดีเชื่อว่าเป็นดินแดนพม่าตอนใต้ และระบุว่าศูนย์กลางของสุวรรณภูมิคือ **เมืองสะเทิม หรือ สุธรรมวดี** ซึ่งเป็นศูนย์กลางการปกครองของมอญโบราณ แต่ปัจจุบันความเชื่อนี้ได้เปลี่ยนไปเพราะที่เมืองสะเทิมไม่พบโบราณสถานและโบราณวัตถุที่เก่าแก่และสามารถยืนยันได้ว่าเป็นสุวรรณภูมิ จึงทำให้เกิดแนวคิดขึ้นใหม่ เช่น สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงเป็นบุคคลแรกที่มีมติว่า แคว้นสุวรรณภูมิอยู่ในแถบตะวันตกของกลุ่มน้ำเจ้าพระยา และมีเมืองนครปฐมเป็นเมืองสำคัญทางศาสนา น.ณ ปากน้ำเสนอว่าสุวรรณภูมิอยู่ในกลุ่มน้ำเจ้าพระยา โดยมีเมืองเก่าในภาคกลางที่เรียกชื่อคล้ายสุวรรณภูมิ คือ สุพรรณภูมิ (สุพรรณบุรี) และอู่ทอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มานิต วัลลิโภดม นักปราชญ์ผู้ศึกษาเรื่องแคว้นสุวรรณภูมิอย่างจริงจัง สรุปว่าราชธานีสุวรรณภูมิคือ เมืองอู่ทอง ซึ่งสมัยนั้นเป็นเมืองที่เจริญและเป็นท่าเลติดต่อค้าขายกับชาวต่างประเทศ ดังมีหลักฐานการพบเงินเหรียญโรมันที่เมืองอู่ทอง

ภาพองค์พระปฐมเจดีย์

ที่มาของภาพ : วิกานดา จันทประดิษฐ์
ถ่ายภาพเมื่อ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

นครปฐมของเรา
มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ
อยู่มากมายหลายที่เลยครับ

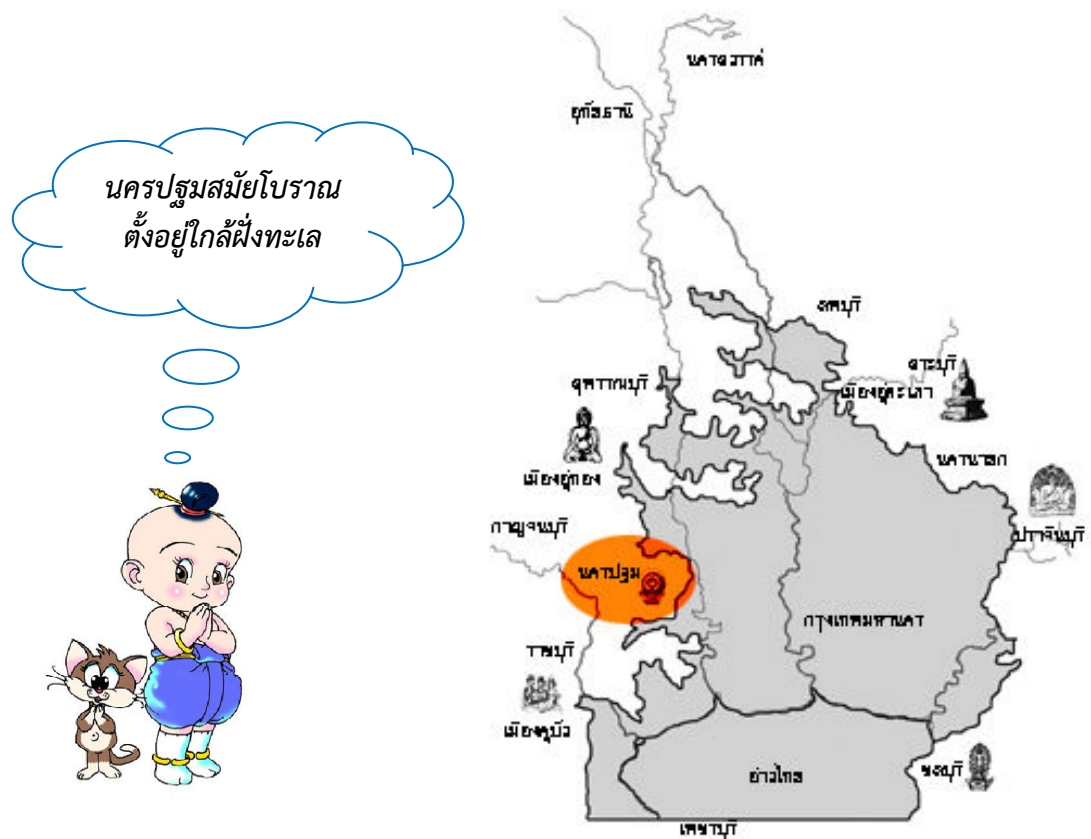
ภาพซ้าย : พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระปฐมเจดีย์ / ภาพขวา : ธรรมจักร

ที่มาของภาพ : วิกานดา จันทประดิษฐ์
ถ่ายภาพเมื่อ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

สรุป ในส่วนของเมืองนครปฐมซึ่งอยู่ในรัศมีของสุวรรณภูมิ และยังตั้งอยู่ใกล้ชิดเมืองอู่ทองนั้น
สันนิษฐานได้ว่า เมืองนครปฐมโบราณมีพัฒนาการความเจริญเช่นเดียวกับบ้านเมืองในภูมิภาคนี้
ตั้งที่มีการค้นพบหลักฐานโบราณสถาน โบราณวัตถุต่างๆ เช่น ธรรมจักร กวางหมอบ ฯลฯ
จากหลักฐานที่ค้นพบส่งผลให้เชื่อว่าเมืองนครปฐมโบราณ มีความสำคัญมากในทาง พุทธศาสนา
เพราะเป็นเมืองแรกในดินแดนของประเทศไทยที่ได้ประดิษฐานพระพุทธรูป โดยมีการ
สร้างมหาเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้กราบไหว้บูชา ซึ่งลัทธิการบูชาพระบรมธาตุ
เป็นความเชื่อสืบทอดมาจากอินเดีย จึงสรุปได้ว่าเมืองนครปฐมในสมัยสุวรรณภูมินั้น เป็นเมือง
ที่มีความเจริญเมืองหนึ่งในแคว้นลุ่มน้ำเจ้าพระยา

๒. นครปฐมสมัยโบราณ

จังหวัดนครปฐมปัจจุบันตั้งอยู่ห่างจากฝั่งทะเลอ่าวไทยประมาณ ๔๒.๕ กิโลเมตร และตำแหน่งเมืองโบราณแนวชายฝั่งทะเลเดิมบริเวณเมืองนครปฐมในอดีต ย้อนหลังไปสมัยทวารวดี ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๑ - ๑๖ ตั้งอยู่ใกล้ฝั่งทะเล และเมื่อเปรียบเทียบกับความสัมพันธ์กับตำแหน่งเมืองโบราณจำนวน ๖๓ เมือง บริเวณที่ราบเจ้าพระยาตอนล่าง ตั้งแต่จังหวัดนครสวรรค์ถึงอ่าวไทย พบว่า เมืองโบราณเหล่านี้ล้วนตั้งอยู่รอบอ่าวในระดับความสูง ๓.๕๐ - ๔ เมตรขึ้นไป และยังพบเมืองโบราณ ๒๐ เมือง ที่มีเส้นทางติดต่อกับทะเลได้โดยตรง และบางเมืองเป็นเมืองชายฝั่งทะเลที่มีเรือเดินสมุทรเข้าจอดได้ถึงตัวเมือง เช่น เมืองพระประโทน (นครปฐม) เมืองศรีมหาโพธิ์ (ปราจีนบุรี) เป็นต้น

ภาพแผนที่แสดงที่ตั้งเมืองโบราณและแนวฝั่งทะเลสมัยโบราณ - สมัยทวารวดี

ที่มาของภาพ : <https://goo.gl/p3eiY1>

สืบค้นเมื่อ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

ภาพพระประโทณเจดีย์

ที่มาของภาพ : วิกานดา จันทประดิษฐ์

ถ่ายภาพเมื่อ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เพื่อนๆ เคยไปเที่ยวชม
วัดพระประโทณเจดีย์
กันบ้างไหมครับ

หลักฐานที่แสดงว่านครปฐมเคยเป็นเมืองที่อยู่ติดริมทะเลมาก่อน คือการได้พบสมอเรือขนาดใหญ่ในเขตวัดธรรมศาลา ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่สมัยทวารวดี และในเขตท้องที่อำเภอกำแพงแสน ปัจจุบันมีราษฎรกลุ่มหนึ่งประกอบอาชีพชุดทรายขายเป็นเวลานานแสดงให้เห็นว่าในอดีตภูมิประเทศแถบนี้เคยเป็นหาดทราย ต่อมาตะกอนทับถมกันมากจนตื้นเขินและกลายสภาพเป็นแผ่นดิน หรือสังเกตจากชื่อหมู่บ้านในอำเภอต่างๆ ของจังหวัดนครปฐมจะโยงใยไปถึงสภาพอันแท้จริงในอดีตได้ เพราะปกติมนุษย์มักเรียกชื่อถิ่นที่อยู่อาศัยตามลักษณะสิ่งแวดล้อม และเรียกสืบกันมายาวนานแม้บางครั้งท้องถิ่นนั้นจะไม่มีสภาพดั้งเดิมเหลืออยู่ ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดนครปฐมที่สะท้อนลักษณะภูมิประเทศแบบพื้นที่ลุ่มมีน้ำท่วมขังสลับกับที่ดอน ปรากฏชื่อหมู่บ้านจำนวนมากขึ้นต้นด้วยคำว่า "หนอง" "ดอน" และ "เกาะ" เช่น หนองงูเหลือม ดอนยายหอม เกาะแรด ฯลฯ

เมืองนครปฐมโบราณตั้งอยู่บริเวณภูมิประเทศที่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ โดยมีลำน้ำใหญ่ไหลแยกตัวออกจากแม่น้ำแม่กลอง ทางทิศตะวันตก ๒ สาย และไหลลงสู่ทะเลทางทิศตะวันออก พร้อมกับแตกสาขาออกเป็นลำคลองใหญ่น้อยมากมาย ปัจจุบันมีลำน้ำขนาดใหญ่ที่ยังปรากฏให้เห็น คือ

๑. **ลำน้ำห้วยยาง** แยกมาจากแม่น้ำแม่กลองที่บ้านท่าเรือ อ.ท่ามะกา จ.กาญจนบุรี ปัจจุบันไหลลงสู่แม่น้ำท่าจีนที่ อ.บางเลน

๒. **ลำน้ำบางแรม** ไหลแยกจากแม่น้ำแม่กลองที่บ้านท่าผา อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี และไหลลงสู่แม่น้ำท่าจีนที่ อ.สามพราน

ภาพแม่น้ำท่าจีนในปัจจุบัน

ที่มาของภาพ : วิกานดา จันทประดิษฐ์
ถ่ายภาพเมื่อ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

นครปฐมอยู่
บริเวณที่เป็น
ที่ราบลุ่มแม่น้ำ

ปัจจัยอีกประการเป็นความอุดมสมบูรณ์ของผืนดินอันเกิดจากการทับถมของตะกอนดินที่หลังไหลมากับสายน้ำเมื่อฤดูน้ำหลาก ซึ่งนอกจากจะทำให้การเพาะปลูกได้ผลดีแล้วยังมีสัตว์น้ำสัตว์บกอีกนานาชนิด ภาพความอุดมสมบูรณ์ของเมืองนครปฐมโบราณอาจเทียบเคียงได้กับข้อเขียนของ**สังฆราชปาลเลกัวซ์** บาทหลวงชาวฝรั่งเศสที่เข้ามาเผยแผ่ศาสนาคริสต์สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ท่านได้บรรยายถึงความอุดมสมบูรณ์ของที่ราบลุ่มเจ้าพระยาไว้ว่า

"...ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าเป็นโลกนี้ยังมีประเทศใดบ้างที่มีความอุดมสมบูรณ์ยิ่งไปกว่าประเทศสยามหรือหาไม่ โคลนตมของแม่น้ำได้ทำให้ผืนแผ่นดินอุดมไปด้วยปุ๋ย ทุกๆ ปี โดยแทบจะไม่ต้องบำรุงดินเลยก็ได้ต้นข้าวกอใหญ่อันมีรสดีพิเศษ...ในเวลา น้ำท่วม จำนวนปลาได้เพิ่มพูนขึ้นอย่างนับไม่ถ้วนในท้องทุ่งตามกอกกและแพผัก ครั้นน้ำลดลงฝูงปลาก็จะเคลื่อนย้ายไหลตามน้ำไปลงแม่น้ำลำคลองด้วย มากมายกายกองราวกับฝูงมด ด้วยประการฉะนี้ ในแม่น้ำลำคลองจึงคลาคล่ำไปด้วยนกกระสา นกกาน้ำ นกกระทง เป็ด และนกน้ำอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก..."

ภาพวาดสังฆราชปาลเลกัวซ์

ที่มาของภาพ : <https://goo.gl/sX5zpD>

สืบค้นเมื่อ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

สรุป เมืองนครปฐมเมื่อครั้งอดีตนับตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๑๑ เป็นต้นไป มีสภาพภูมิประเทศที่ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเล ซึ่งเหมาะสำหรับการติดต่อค้าขายกับดินแดนภายนอก ทั้งด้านมหาสมุทรอินเดียและทะเลจีนใต้ นอกจากนี้พื้นแผ่นดินยังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร และสัตว์น้ำนานาชนิด อันเป็นผลมาจากการมีลำน้ำหลายสายไหลผ่าน ดังนั้นบริเวณเมืองนครปฐมจึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ที่จะเคลื่อนย้ายมาตั้งหลักแหล่ง

๓. นครปฐมสมัยทวารวดี

สมัยทวารวดี เมืองนครปฐมปัจจุบันได้เป็นศูนย์กลางแห่งความเจริญในสมัยอาณาจักรทวารวดี มีพื้นที่ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในภาคกลางของประเทศไทย บริเวณที่เป็นส่วนประกอบของอาณาจักรทวารวดีที่สำรวจพบมีถึง ๑๕ แห่ง ทิศเหนือจดจังหวัดพิจิตร ทิศใต้จดจังหวัดสุพรรณบุรี เมืองที่กระจายห่างออกไปมากๆ ก็มี เช่น เมืองหริภุญชัย ทางภาคเหนือและเมืองฟ้าแดดสูงยาง ในจังหวัดกาฬสินธุ์

ภาพแสดงที่ตั้งเมืองโบราณสมัยสุวรรณภูมิถึงสมัยทวารวดี

ที่มาของภาพ : http://service.christian.ac.th/ncc/History_Nakhonpathom/2.html

สืบค้นเมื่อ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

นครปฐม เคยเป็นเมืองหลวงของสมัยอาณาจักรทวารวดี ราว พ.ศ. ๑๐๐๐ – ๑๒๐๐ ในสมัยนี้ได้มีการสร้างปูชนียสถานที่ใหญ่โตสร้างไว้เป็นจำนวนมาก และยังเหลือเป็นพยานหลักฐานให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน เช่น วัดพระประโทนเจดีย์ เจดีย์จุลประโทน ทู่งพระเมรุ เนินวัดพระงาม เนินพระเจดีย์ใกล้ดอนยายหอม เป็นต้น โบราณสถานที่ค้นพบมีฝีมือประณีตงดงาม มีเครื่องประดับร่างกายสตรีทำด้วยดีบุกและทองด้วย

นอกจากนี้ยังมีรูปปูนปั้นชาวต่างประเทศ จึงทำให้สันนิษฐานได้ว่าชาวทวารวดีมีการติดต่อกับประเทศอื่น เช่น ประเทศจีน ศิลปะต่างๆ เหล่านี้ดูได้จากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระปฐมเจดีย์ อาณาจักรทวารวดี มีกษัตริย์ปกครองหลายพระองค์จากหลักฐาน เช่น ประสาทราชวังที่หลงเหลืออยู่ กำแพงเมืองชั้นนอกชั้นใน โบสถ์พราหมณ์ สระน้ำหน้าโบสถ์พราหมณ์ และเงินตราที่ทำขึ้นใช้เองที่เป็นรูปช้างและประสาธ จึงเป็นเครื่องยืนยันว่า อาณาจักรทวารวดีมีจริง ที่จังหวัดนครปฐม ศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส ได้แปลจารึกที่เงินตราว่า “บุญของพระราชา แห่งทวารวดี” ขอมมีอำนาจสูงสุดประมาณ ๒๐๐ ปี แล้วค่อยเสื่อมอำนาจลง พวกขอมขณะนั้นมีกำลังเหนือกว่าก็ถือโอกาสครอบครองอาณาจักรทวารวดี และกวาดต้อนผู้คนไปเป็นเชลย

ใน พ.ศ. ๒๔๘๖ มีการพบเหรียญจารึกด้วยภาษาสันสกฤต ข้อความว่า ศรีทวารวดี ศุวรปุณยะ แปลว่า “พระเจ้าศรีทวารวดีผู้มีบุญอันประเสริฐ” ในบริเวณเมืองโบราณนครปฐม ทำให้นักประวัติศาสตร์เชื่อว่า มีอาณาจักรโบราณชื่อทวารวดีอยู่จริงและอาจมีศูนย์กลางอยู่ที่ เมืองนครปฐม

ภาพเหรียญเงินจารึกด้วยอักษรปัลลวะของอินเดียใต้

ที่มาของภาพ : <http://baanjomyut.com>

สืบค้นเมื่อ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

บริเวณจังหวัดนครปฐม ปัจจุบันได้มีการศึกษาค้นคว้าพบซากเมืองและศิลปวัตถุสมัยทวารวดีถึง ๒ เมือง คือ เมืองนครไชยศรี และเมืองกำแพงแสน ซึ่งทั้ง ๒ แห่ง ตั้งอยู่ไม่ไกลกันนัก และยังมีขนาดที่แตกต่างกันมาก โดยเมืองนครไชยศรีมีลักษณะเป็นมหานครที่ต้องมีกษัตริย์ผู้ทรงอำนาจยิ่งใหญ่ปกครอง ส่วนเมืองกำแพงแสนเป็นเพียงเมืองเล็กๆ มีฐานะเป็นเมืองบริวารของเมืองนครไชยศรีมากกว่าจะเป็นเมืองที่ตั้งอยู่อย่างอิสระ และเมือง ๒ เมือง คือ

๑. เมืองนครไชยศรี

เมืองนครไชยศรีโบราณอยู่บริเวณที่ตั้งของวัดพระประโทณเจดีย์ ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ตำบลพระประโทณ อำเภอนครปฐม จังหวัดนครปฐม เป็นเมืองสมัยทวารวดีที่มีซากโบราณสถาน โบราณวัตถุทางพระพุทธศาสนาขนาดใหญ่โต และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดี เช่น พระปฐมเจดีย์ วัดพระงาม วัดพระเมรุ พระพุทธรูปศิลาขาว ลัทธิธรรมจักร ฯลฯ ปรากฏให้เห็นถึงความรุ่งโรจน์ในอดีตได้เป็นอย่างดี ผังเมืองมีรูปร่างสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดใหญ่ มีลำน้ำไหลผ่านกลางเมืองในแนวทิศตะวันตกเฉียงเหนือและทิศตะวันออกเฉียงใต้ ตัวเมืองล้อมรอบด้วยคูน้ำขนาดใหญ่ เมื่อเปรียบเทียบกับเมืองอื่นๆ เมืองนครไชยศรีเป็นเมืองที่มีขนาดใหญ่กว่าบรรดาเมืองโบราณต่างๆ

อาณาจักรทวารวดี
รุ่งเรืองสูงสุดในสมัย
พุทธศตวรรษที่ ๑๑ - ๑๒

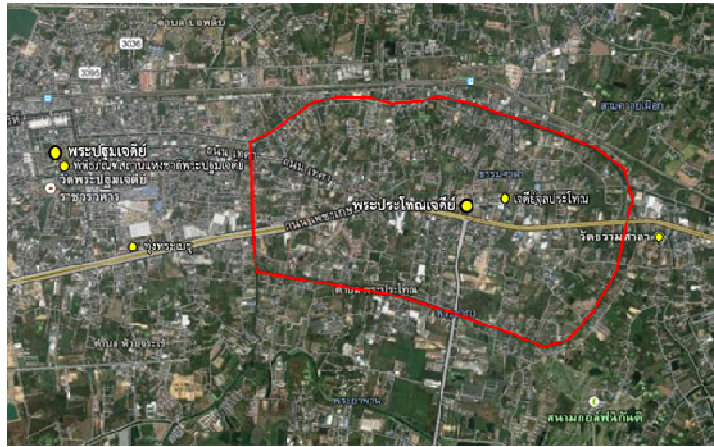

ภาพวัดพระประโทณเจดีย์ในปัจจุบัน

ที่มาของภาพ : วิกานดา จันทประดิษฐ์

ถ่ายภาพเมื่อ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

ระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๑ - ๑๒ อาณาจักรทวารวดี รุ่งเรืองสูงสุดในภาคกลางของประเทศไทยจากนั้นก็เข้าสู่ยุคเสื่อม ซึ่งอาจเกิดจากหลายสาเหตุ แต่ที่สำคัญก็คือ อาณาจักรขอมเริ่มมีอำนาจ แผ่ขยายอิทธิพลมายังภาคกลาง และเข้าทดแทนอาณาจักรมอญ หรือทวารวดี ในระยะต่อมามีศิลปวัตถุและโบราณสถานของขอมปรากฏอยู่ เช่น ลวปะ (ลพบุรี) ชยปุระ (ราชบุรี) วัชรปุระ (เพชรบุรี) สุวรรณปุระ (สุพรรณบุรี) ศรีชัยสิงห์ปุระ (ปราสาทเมืองสิงห์ กาญจนบุรี) เมืองเหล่านี้อยู่ล้อมรอบนครปฐม ดังนั้น อิทธิพลสมัยลวปะจึงมีอยู่ที่เมืองนครปฐมด้วยได้แก่ พระปฐมเจดีย์องค์เดิม ซึ่งสันนิษฐานว่ายอดเดิมคงหักพังเสียหายเมื่อขอมเข้ามามีอำนาจได้สร้างยอดปรangkขึ้นแทนส่วนที่ชำรุดหายไป จึงกลายเป็นเจดีย์ยอดปรangk ดังจะเห็นได้จากพระประโทณเจดีย์ ส่วนที่วัดพระซำนาถ (โคกแขก) สันนิษฐานว่าคงได้รับอิทธิพลต่อมาภายหลัง

ภาพแสดงขอบเขตเมืองนครไชยศรี มีพระประโทนเจดีย์เป็นศูนย์กลางเมือง

ที่มาของภาพ : <https://goo.gl/epxGba>

สืบค้นเมื่อ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

ตรงกลางใจเมืองมีเจดีย์โบราณเรียกว่าพระประโทนเจดีย์ และมีคลองขุดเป็นเส้นตรง เชื่อมคูเมืองด้านเหนือและด้านใต้ ปัจจุบันเรียกว่า "คลองพระประโทน" คลองนี้ขุดขึ้น เพื่อความสะดวกในการคมนาคมติดต่อของประชากรที่อาศัยอยู่ในตัวเมือง และนอกเมือง จากปัจจัยเหล่านี้ จึงสมควรยกย่องให้เป็นเมืองสำคัญ ถึงขั้นเป็นราชธานีของแคว้นหนึ่งหรือ กลุ่มเมืองในลุ่มน้ำเจ้าพระยา ซึ่งประกอบไปด้วยเหตุผล ๓ ประการ คือ

ประการแรก จากสถานะในทางภูมิศาสตร์เมืองนครปฐมตั้งอยู่ในทำเลที่เป็นศูนย์กลาง คมนาคมที่ติดต่อได้ทั้งทางทะเลกับหัวเมืองภายใน บริเวณโดยรอบของเมืองเป็นที่ลุ่มทำการ เพาะปลูกได้ดี

ประการที่สอง เป็นเมืองโบราณขนาดใหญ่กว่าเมืองอื่นๆ ในยุคเดียวกัน อันแสดงให้เห็นถึงความหนาแน่นของประชากร

ประการสุดท้าย มีโบราณสถานและโบราณวัตถุขนาดใหญ่ที่สร้างด้วยฝีมือช่างชั้นสูง อันแสดงให้เห็นถึงระดับความเจริญของบ้านเมือง

๒. เมืองกำแพงแสน

ปัจจุบันตั้งอยู่ที่บ้านกำแพงแสน ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม เป็นเมืองโบราณสมัยทวารวดีที่มีขนาดเล็ก และตั้งอยู่ไม่ไกลจากเมืองนครไชยศรี คือมีระยะห่างกัน ประมาณ ๒๔ กิโลเมตร ตั้งอยู่กึ่งกลางระหว่างเมืองใหญ่ ๒ เมือง คือเมืองอู่ทองและเมือง นครไชยศรี ตัวเมืองมีแม่น้ำขนาดใหญ่ไหลผ่านคือแม่น้ำห้วยยาง โดยแยกจากแม่น้ำแม่กลอง ที่บ้านท่าเรือ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดกาญจนบุรี และไหลผ่านตัวเมืองทางทิศเหนืออ้อมผ่าน ออกไปทางทิศตะวันออก พบร่องรอยการนำน้ำจากแม่น้ำห้วยยางเข้ามาหล่อเลี้ยงตัวเมือง และ ยังพบว่าแม่น้ำนี้เมื่อไหลลงสู่ที่ราบทางทิศตะวันออกจะแตกแยกออกเป็นหลายสาขา ทำให้เกิด การตกตะกอนที่ปากน้ำอย่างเด่นชัด ซึ่งเป็นหลักฐานอย่างหนึ่งว่าเมืองกำแพงแสนในอดีต เคยอยู่ใกล้แนวฝั่งทะเล โดยอยู่ห่างไม่เกิน ๔.๕ - ๕ กิโลเมตร

ภาพเมืองเก่ากำแพงแสน ปัจจุบันเป็นค่ายลูกเสือประจำจังหวัดนครปฐม

ที่มาของภาพ : วิกานดา จันทประดิษฐ์

ถ่ายภาพเมื่อ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

ภายในตัวเมืองมีลักษณะเป็นเนินอยู่หลายแห่ง มีสระน้ำรูปสี่เหลี่ยม ๒ แห่ง กว้างประมาณ ๒๑x ๓๑ เมตร มีคูน้ำชั้นในเป็นรูปกลมอยู่เยื้องไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ของใจกลางเมือง กว้างประมาณ ๑๐ เมตร ส่วนคันดินที่เป็นกำแพงเมืองยังปรากฏซากอยู่ชัดเจน มีความสูงประมาณ ๔ เมตร กำแพงดินมีช่องด้านละ ๒ ช่อง รวมเป็น ๘ ช่อง ช่องเหล่านี้จะเป็นประตูเมือง บริเวณในเมืองไม่ปรากฏว่ามีซากโบราณสถาน แต่พบอยู่รอบๆ เมือง เช่น พบธรรมจักร พระพุทธรูปศิลา ห้องสำริด ระฆังหิน ลายปูนปั้น เครื่องดินเผา หินบดยา ตะเกียง หอยสังข์ แหวนโลหะ ฯลฯ

ภาพซ้าย : หินบดยา / ภาพกลาง : ตะเกียงดินเผา

ภาพขวา : ตะเกียงโรมัน พบในบริเวณเมืองกำแพงแสน

ที่มาของภาพ : http://service.christian.ac.th/ncc/History_Nakhonpathom/2.html

สืบค้นเมื่อ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

สรุป

ในสมัยทวารวดีบริเวณเมืองนครปฐมเป็นที่ตั้งของเมืองโบราณ ๒ เมือง คือ เมืองนครไชยศรี และเมืองกำแพงแสน ซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ตั้งอยู่ริมทะเลอ่าวไทย เหมาะกับการค้าขายกับต่างชาติ จากการที่พบหลักฐานทางโบราณสถาน โบราณวัตถุ ทำให้ทราบว่าเป็นเมืองที่มีความเจริญในด้านต่างๆ จึงสมควรเป็นเมืองศูนย์กลางหรือเมืองหลวง ในดินแดนประเทศไทยสมัยทวารวดีมีการปกครองด้วยระบบ กษัตริย์ ซึ่งดำรงฐานะเป็นทั้งสมมติเทพและธรรมราชา และจากการที่เป็นเมืองศูนย์กลาง การค้าขายทางทะเล จึงเป็นเมืองที่มีเศรษฐกิจมั่งคั่งร่ำรวย จนสามารถสร้างสรรค์ผลงาน ศิลปะทางศาสนา ได้อย่างใหญ่โตงดงาม ส่วนสังคมมีลักษณะซับซ้อนประกอบไปด้วยชนชั้นต่างๆ ซึ่งมีการแต่งกายที่สวยงามแตกต่างกัน มีการใช้ภาษาเขียนบันทึกเรื่องราวทางศาสนา และ ประชาชนส่วนมากศรัทธาในพระพุทธศาสนา

๔. โบราณสถานและศิลปกรรมในสมัยสุวรรณภูมิถึงสมัยทวารวดี

๔.๑ เนินวัดพระงาม

ภาพเนินวัดพระงาม

ที่มาของภาพ : วิกานดา จันทประดิษฐ์

ถ่ายภาพเมื่อ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เนินวัดพระงาม ตั้งอยู่ที่ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม อยู่ริมทางรถไฟ ห่างจากองค์พระปฐมเจดีย์ไปทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือไม่มากนัก วัดพระงาม ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐ วัดได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาว่า "วัดโสดาพุทธาราม" แต่ประชาชนทั่วไป เรียกกันติดปากว่าวัดพระงาม เนื่องจากได้พบพระพุทธรูปสมัยทวารวดี ที่มีองค์งามมาก ยากที่จะหาที่อื่นเสมอเหมือนมีทั้งพระพุทธรูปศิลา พระพุทธรูปสัมฤทธิ์และพระพิมพ์ดินเผา

ปัจจุบันนำไปเก็บไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหลายองค์ และองค์ที่แตกหักได้เก็บไว้ที่พิพิธภัณฑสถานองค์พระปฐมเจดีย์ โบราณวัตถุที่ขุดพบบริเวณวัดพระงาม ล้วนเป็นของเก่า สมัยทวารวดี เช่น เสาธรรมจักรและกวางหมอบทำด้วยศิลา นอกจากนี้ยังมีซากพระเจดีย์ ขนาดใหญ่ อยู่ในสมัยเดียวกับพระปฐมเจดีย์องค์เดิมแสดงว่าบริเวณนี้เคยเป็นวัดเก่าตั้งแต่ สมัยโบราณ มีการบูรณะเพิ่มเติมในสมัยอยุธยา และมาสร้างขึ้นใหม่ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ซึ่งเมื่อมีการสร้างทางรถไฟผ่านด้านหลังของวัดนั้นทางรถไฟได้ทำลายซากเจดีย์ ซึ่งกลายเป็นเนินดินลงไปบ้าง ใน พ.ศ. ๒๔๔๖ ได้มีการปรับปรุงที่รกร้างบริเวณข้างทางรถไฟ นี้และได้พบกุฏิโบราณหลังหนึ่ง กับวิหารบนเนินดินมีพระพุทธรูปเก่าประดิษฐานอยู่ กรมศิลปากรมาสำรวจและสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยอยุธยา เพราะลักษณะการก่อสร้าง ที่ฐานของวิหารสร้างคล้ายรูปเรือสำเภาแบบอยุธยา วัดพระงาม มีเนื้อที่ ๔๔ ไร่ ๔๘ ตารางวา ได้รับการขึ้นทะเบียนโบราณสถานตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๘

๔.๒ ทุ้งพระเมรุ

ภาพทุ้งพระเมรุ

ที่มาของภาพ : วิกานดา จันทประดิษฐ์

ถ่ายภาพเมื่อ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

ทุ้งพระเมรุ ตั้งอยู่ริมถนนเพชรเกษม บริเวณสวนนันทอุทยาน ตำบลห้วยจรเข้ม้า อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ห่างจากองค์พระปฐมเจดีย์ไปทางทิศใต้ ๑ กิโลเมตร อยู่ติดกับตลาดปฐมมงคล

บริเวณทุ้งพระเมรุในอดีต เคยเป็นสถานที่สำหรับออกงานพระบรมศพของกษัตริย์เจ้าเมืองทวารวดีเมื่อพันกว่าปีล่วงมาแล้ว ปัจจุบันเหลือแต่ซากเจดีย์เป็นกองอิฐขนาดใหญ่ฐานกว้างด้านละ ๗๐ เมตร มีต้นไม้ใหญ่ขึ้นปกคลุม กรมศิลปากรขึ้นทะเบียนไว้เป็นโบราณสถานภายในพื้นที่ ๕ ไร่ บริเวณข้างเคียงเป็นที่ดินของเอกชนและถนนเพชรเกษม อยู่ห่างจากพระปฐมเจดีย์ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ๑ กิโลเมตร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ ทางราชการได้ทำการขุดค้นสำรวจจึงทราบว่า ราว พ.ศ. ๑๒๐๐ เจดีย์ที่ทุ้งพระเมรุ แรกสร้างเป็นเจดีย์ฐานกลม มีพระพุทธรูปแบบทวารวดีทำด้วยหินปูน ทำประทับนั่งห้อยพระบาท สูง ๓๗๐ เซนติเมตร จำนวน ๕ องค์ ประดิษฐานไว้ที่ฐานเจดีย์ทั้ง ๔ ทิศ ตัวองค์เจดีย์เป็นทรงระฆังคว่ำยอดแหลม ระยะเวลาต่อมาได้มีการเสริมฐานให้เป็นที่เสถียรมุมุม และทำทางเข้าเป็นมุขยื่นออกไปทั้ง ๔ ทิศ มีผนัง และหลังคาคลุมพระพุทธรูปองค์เดิมให้สูงใหญ่ขึ้นคล้ายวิหารภายในเป็นที่ว่างสำหรับเดินเวียนรอบกระทำทักษิณาวตรพระพุทธรูปดังกล่าวได้ ตัวเจดีย์เหนือหลังคาวิหารเป็นเจดีย์ย่อมุมทรงวิหารปราสาท มีเจดีย์ขนาดเล็กเป็นบริวารล้อมรอบทุกๆ ชั้นแบบศิลปะสมัยศรีวิชัย

๔.๓ วัดพระประโทณเจดีย์

ภาพวัดพระประโทณเจดีย์

ที่มาของภาพ : วิกานดา จันทประดิษฐ์

ถ่ายภาพเมื่อ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

วัดพระประโทณเจดีย์ ตั้งอยู่ริมถนนเพชรเกษมฝั่งเหนือ ตำบลพระประโทณ อำเภอเมือง นครปฐม จังหวัดนครปฐม มีเนื้อที่ ๗๔ ไร่ ๖ งาน ๘๘ ตารางวา อยู่ห่างจากองค์พระปฐมเจดีย์ไปทาง ตะวันออกประมาณ ๔ กิโลเมตร พระประโทณเจดีย์เป็นโบราณสถานที่ใหญ่โต ยังปรากฏ ซากเนินใหญ่อยู่กลางวัด และมีผู้สร้างปราสาทซ้อนขึ้นบนยอดเนินรอบๆ เป็นปราศรมีบันได ขึ้นไปยังองค์ปราสาท ซึ่งสูงจากพื้นดินประมาณ ๒๐ เมตร รอบเจดีย์มีต้นพิกุลใหญ่ปลูกห่างกัน เป็นระยะร่มรื่นมาก เมื่อขึ้นไปบนเจดีย์จะสามารถชมจังหวัดนครปฐมได้โดยรอบ

ขณะนี้บริเวณวัดพระประโทณได้เปลี่ยนแปลงจากเดิมมาก เมื่อมีถนนเพชรเกษมตัดผ่าน ทำให้ที่ดินของวัดถูกแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ส่วนหนึ่งอยู่ทางใต้ของถนนเป็นย่านการค้าและ อุตสาหกรรม ส่วนฝั่งที่ตั้งของวัดก็ได้เป็นสถานที่ราชการส่วนหนึ่ง คือ ที่ตั้งโรงเรียน วัดพระประโทณเจดีย์ ใกล้เคียงวิทยาลัยเทคนิคไปทางด้านตะวันออกมีเจดีย์เก่าแก่เจดีย์หนึ่ง เรียกว่า เจดีย์จุลประโทน ปรัชกัฟังแต่ยังเหลือซากให้เห็นจนทุกวันนี้ ประวัติของวัดพระประโทณเจดีย์ นี้ตามตำนานเล่าสืบกันมาว่า ตำบลประโทณ เป็นที่อยู่ของพราหมณ์ตระกูลหนึ่ง เรียกว่า "โทณพราหมณ์" เข้าใจว่าพราหมณ์ตระกูลนี้มาจากอินเดียมาทำการค้าขายในสุวรรณภูมิแล้ว ตั้งรกรากอยู่ที่นี่

๔.๔ เนินพระวัดดอนยายหอม

ภาพเนินพระวัดดอนยายหอม

ที่มาของภาพ : วิกานดา จันทประดิษฐ์

ถ่ายภาพเมื่อ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เนินพระ ตั้งอยู่ตำบลดอนยายหอม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม เป็นโบราณสถานที่อยู่ทางทิศใต้ห่างจากองค์พระปฐมเจดีย์ ประมาณ ๙ กิโลเมตร ลักษณะเป็นเนินดิน ความสูงประมาณ ๙ เมตร เนินดินนี้ปิดคลุมซากเจดีย์ขนาดใหญ่ที่ก่อด้วยอิฐมอญแผ่นโต เมื่อขุดลงไปพบเจดีย์ยอดหักโค่นล้มไปทางทิศตะวันออกครึ่งองค์ พื้นที่บริเวณเนินพระปูเรียงด้วยอิฐแผ่นใหญ่เช่นเดียวกัน

เนินพระ เป็นโบราณสถานที่เก่าแก่มาก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๙ หลวงพ่อเงิน เจ้าอาวาสวัดดอนยายหอม ได้ขุดเอาอิฐที่หักพังแถวขานเนินไปสร้างพระอุโบสถ เมื่อขุดลึกลงไปเล็กน้อยก็พบเสาศิลาเหลี่ยมเขี้ยวสองต้น สูงประมาณ ๔ เมตร มีลายจำหลักที่ปลายเสาคลายกับเสาประตูสุญจิเจดีย์ของพระเจ้าอโศกมหาราชกับกวางหมอบ ทำด้วยศิลา ๑ ตัว พระพุทธรูปศิลาสมัยทวารวดี ๑ องค์ พระเสมาธรรมจักรทำด้วยหินแต่หักพัง เสาศิลานี้ตอนบนมีงามสำหรับวางพระธรรมจักร เป็นแบบเดียวกับที่พบในบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ วัดพระงาม วัดพระประโทน และแบบพระราชวังสนามจันทร์ เสาศิลานี้อยู่ที่วัดดอนยายหอม ส่วนกวางหมอบกับพระพุทธรูปส่งไปเก็บไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จากโบราณวัตถุที่พบเหล่านี้เป็นหลักฐานยืนยันว่า เดิมบริเวณนี้เป็นวัดเก่าและตัวเนินคงจะเป็นฐานเจดีย์ขนาดใหญ่อยู่ภายในบริเวณวัด ตั้งแต่สมัยทวารวดีหรือก่อนนั้นมีอายุกว่า ๑,๐๐๐ ปีมาแล้ว

๔.๕ เจดีย์จุลประโทน

ภาพเจดีย์จุลประโทน

ที่มาของภาพ : วิกานดา จันทประดิษฐ์

ถ่ายภาพเมื่อ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เจดีย์จุลประโทน ตั้งอยู่ที่ตำบลพระประโทน ซอยวัดสามกระบือเผือก อำเภอเมือง นครปฐม จังหวัดนครปฐม หรือทางด้านทิศตะวันออกของพระปฐมเจดีย์ ซึ่งอยู่ในบริเวณ ใกล้เคียงกับวัดพระประโทนเจดีย์ ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ ๕๐๐ เมตร และอยู่ด้านข้างวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม ติดกับถนนเพชรเกษม เส้นทางระหว่างกรุงเทพ ถึงนครปฐม

กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนเจดีย์จุลประโทน เป็นโบราณสถานไว้ใน ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๗ หน้า ๒๕๒๗ วันที่ ๒๒ ต.ค. พ.ศ. ๒๔๘๓ แต่เดิม ณ บริเวณสถานที่ แห่งนั้น เป็นเพียงเนินอิฐที่มีต้นไม้ขึ้นรกปกคลุมธรรมดาไม่มีอะไรน่าสนใจ และไม่ปรากฏว่า มีชื่อเรียกสถานที่แห่งนั้นอย่างเป็นทางการ มีเพียงแต่ชื่อที่ชาวบ้านเรียกกันติดปากสั้นๆว่า “เนินหิน” เพราะในอดีตบริเวณดังกล่าวเป็นเนินมีอิฐ หิน กระจายอยู่ทั่วไป ต่อมาได้มีการ ขุดค้นเนินหินแห่งนั้นครั้งแรกอย่างเป็นทางการ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๒-๒๔๘๓ โดย ปีแอร์ ดูปองต์ แห่งสำนักปลายบูรพาทิศฝรั่งเศส ทำการขุดค้นร่วมกับกรมศิลปากร ภายใต้การนำของ หลวงบริบาลบุรีภัณฑ์ ได้ร่วมกันทำการขุดค้น ณ ที่บริเวณเนินอิฐแห่งนั้น

๔.๖ พระพุทธศิลาขาว

ภาพพระพุทธศิลาขาว

ที่มาของภาพ : วิกานดา จันทประดิษฐ

ถ่ายภาพเมื่อ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

พระพุทธศิลาขาว
ขุดค้นพบที่วัดพระเมรุ
ในสมัยรัชกาลที่ ๔
เพื่อนๆ ทราบหรือไม่ครับ

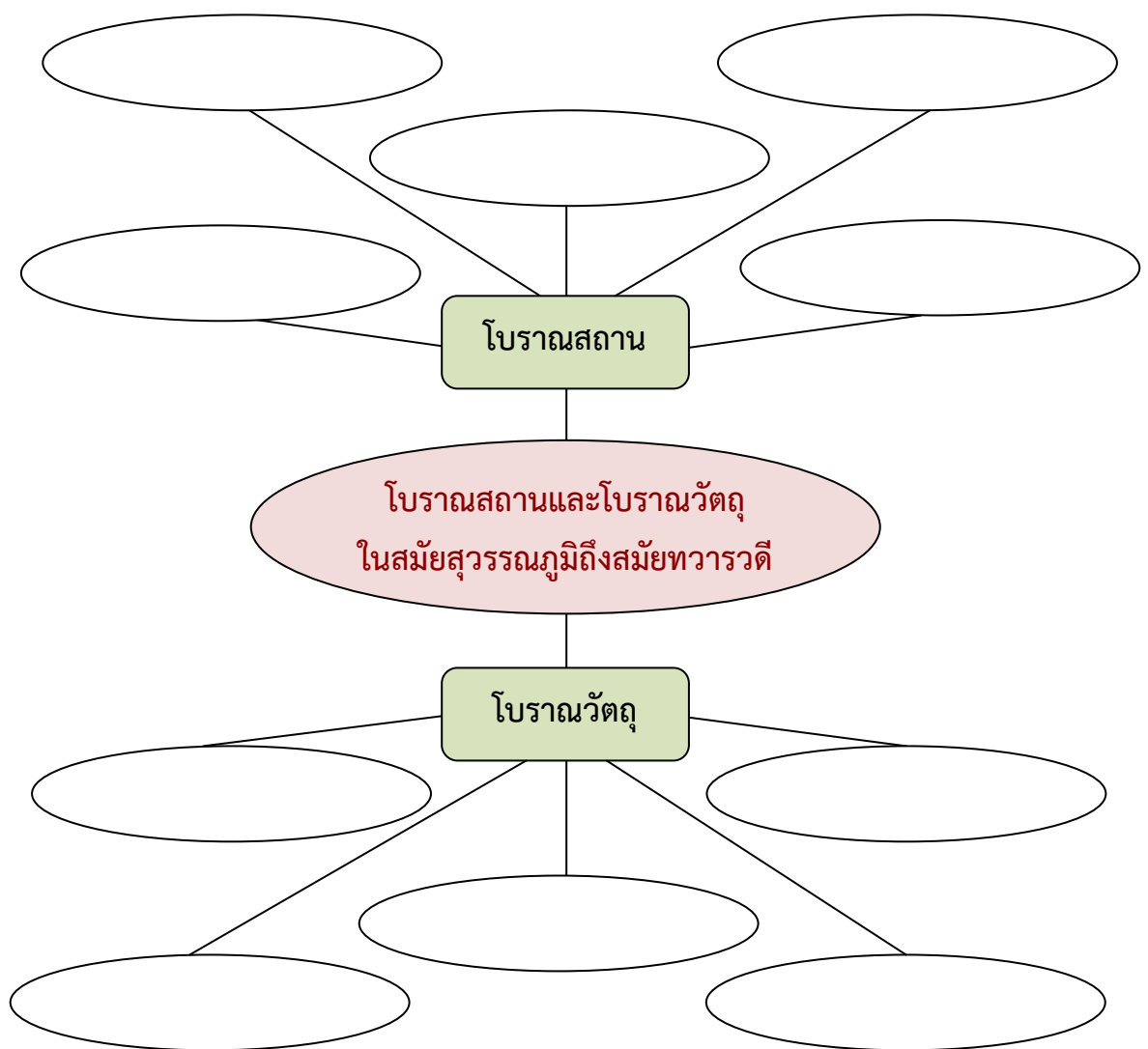
เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๑ และต้นปี ๒๔๘๒ กรมศิลปากรร่วมกับสำนักฝรั่งเศสแห่งปลายบูรพาทิศได้ ดำเนินการขุดแต่งวัดพระเมรุ จังหวัดนครปฐม โดยปิแอร์ ดูบองค์ นักโบราณคดีชาวฝรั่งเศส พบว่ามีโบราณสถานรูปสี่เหลี่ยมย่อมุมก่ออิฐ กว้างยาวด้านละ ๗๐ เมตร มีสทูปใหญ่ ทำเป็นมุขยื่นออกไปและทำที่สำหรับตั้งพระพุทธรูปแห่งหนึ่ง กับทิศเหนืออีกแห่งหนึ่งในระหว่างมุขทั้ง ๔ ทิศนี้ทำเป็นคต มีหลังคาบรรจบกันโดยรอบอิฐที่ก่อเป็นอิฐไม่มีสอเหมือนกับอิฐในสมัยทวารวดี โดยมากในสมัยรัชกาลที่ ๔ เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ ได้อัญเชิญมาประดิษฐานไว้ในพระอุโบสถวัดพระปฐมเจดีย์องค์หนึ่ง องค์นี้สมบูรณ์ที่สุดและด้วยความสามารถของกรมศิลปากรได้นำชิ้นส่วนต่าง ๆ อีก ๓ องค์ เช่น พระเพลา พระกร พระหัตถ์ บังรอง พระบาท ขื่อพระบาท พระขาน พระอังสา พระพาหา มาต่อกับพระองค์ และพระเศียร ซึ่งรวมทั้งพบชิ้นส่วนต่าง ๆ จากวัดพระยากง วัดขุนพรหม

ต่อมาได้ถวายพระนามจารึกบนแผ่นหินอ่อนใต้บัวรองบาทว่า "พระพุทธนรเชษฐเศวตอัมมมัยมุณี ศรีทวารวดีปุชนิยบพิตร" พระพุทธรูปศิลาขาวทั้ง ๔ พระองค์ เป็นศิลปสมัยทวารวดี เป็นที่เคารพนับถือของชาวไทยตลอดเวลามานานนับพันปี

แบบฝึกหัดที่ ๑

คำชี้แจง ให้นักเรียนบอกถึงโบราณสถานและโบราณวัตถุที่สำคัญในสมัยสุวรรณภูมิถึงสมัยทวารวดี โดยเขียนในรูปแบบของ Mind map

แบบฝึกหัดที่ ๒

คำชี้แจง ให้นักเรียนไปสำรวจสถานที่สำคัญโบราณสถานหรือโบราณวัตถุที่มีอยู่ในท้องถิ่น แล้วนำเสนอหน้าชั้นเรียน

[illegible]

แบบฝึกหัดที่ ๓

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

๑. สิ่งที่ยังบอกว่านครปฐมเคยเป็นเมืองติดทะเลมาก่อนคืออะไร

๒. ในสมัยสุวรรณภูมิได้รับอารยธรรมจากชนชาติใด

๓. พระพุทธศาสนาเริ่มมีการเผยแผ่ครั้งแรกในสมัยใด

๔. ศูนย์กลางของสุวรรณภูมิ คือ เมืองใด _____
๕. บุคคลที่บอกว่าแคว้นสุวรรณภูมิอยู่ในแถบตะวันตกของกลุ่มน้ำเจ้าพระยา คือใคร

๖. แม่น้ำขนาดใหญ่ที่ไหลผ่านเมืองกำแพงแสนคือ สายใด _____
๗. ศรีทวารวดี สุพรรณบุรี มีความหมายว่าอย่างไร

๘. เกรียงไกรภาษาสันสกฤต ข้อความว่า “ศรีทวารวดี สุพรรณบุรี” ได้ถูกค้นพบใน พ.ศ.ใด

๙. เมืองนครไชยศรีโบราณตั้งอยู่ที่ใด _____
๑๐. สาเหตุที่ทำให้เมืองนครไชยศรีเข้าสู่ยุคเสื่อมคือสาเหตุใด

แบบฝึกหัดที่ ๔

คำชี้แจง ให้นักเรียนอธิบายความสำคัญของภาพต่อไปนี้

๑		
๒		
๓		
๔		

๕		
๖		
๗		

หลังจากศึกษาเรื่องราว
ทางประวัติศาสตร์แล้ว
เพื่อนๆ ได้รับความรู้
เพิ่มขึ้นไหมครับ

แบบทดสอบหลังเรียน
เรื่อง นครปฐมสมัยสุวรรณภูมิถึงสมัยทวารวดี

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว

๑. หลักฐานที่บ่งบอกว่านครปฐมอยู่ติดริมทะเลคือข้อใด

- ก. พบเรือโบราณที่ริมแม่น้ำท่าจีน
- ข. พบสมอเรือในเขตวัดธรรมศาลา
- ค. พบไม้พายเรือเก่าที่วัดดอนยายหอม
- ง. ชุมชนนครไชยศรีมีอาชีพขุดทรายขาย

๒. ลำน้ำที่เกี่ยวข้องกับเมืองนครปฐมโบราณคือข้อใด

- ก. ลำน้ำแดง
- ข. ลำน้ำท่าจีน
- ค. ลำน้ำห้วยยาง
- ง. ลำน้ำห้วยยอด

๓. เหตุผลในข้อใดที่แสดงว่าเมืองนครไชยศรีเป็นศูนย์กลางของสุวรรณภูมิ

- ก. เป็นศูนย์กลางการคมนาคม
- ข. มีโบราณสถานโบราณวัตถุขนาดใหญ่
- ค. เป็นเมืองโบราณขนาดใหญ่กว่าเมืองอื่น
- ง. มีเหตุผลทั้ง ๓ ข้อที่กล่าวมา

๔. ปุชนิยสถานที่เก่าแก่ที่สุดในนครปฐมคือข้อใด

- ก. สนามจันทร์
- ข. พระปฐมเจดีย์
- ค. สวนสามพราน
- ง. วัดกลางบางแก้ว

๕. อิทธิพลของอารยธรรมอินเดียได้แผ่ขยายเข้ามาในสมัยใด

- ก. สมัยโบราณ
- ข. สมัยศรีวิชัย
- ค. สมัยทวารวดี
- ง. สมัยสุวรรณภูมิ

๖. ชาวทวารวดีเริ่มมีการติดต่อกับชนชาติใดเป็นชาติแรก

- ก. จีน
- ข. อินเดีย
- ค. ฝรั่งเศส
- ง. เยอรมัน

๗. บริเวณจังหวัดนครปฐมได้ค้นพบซากเมืองและศิลปวัตถุสมัยทวารวดีที่เมืองใด

- ก. เมืองโบราณและเมืองศรีวิชัย
- ข. เมืองศรีวิชัยและเมืองกำแพงแสน
- ค. เมืองทวารวดีและเมืองนครไชยศรี
- ง. เมืองนครไชยศรีและเมืองกำแพงแสน

๘. ทวารวดีเสื่อมอำนาจลงเพราะเหตุใด

- ก. ขอมมีอำนาจและขยายอิทธิพลมาภาคกลาง
- ข. มอญมีอำนาจและขยายอิทธิพลมาภาคกลาง
- ค. อินเดียมีอำนาจและขยายอิทธิพลมาภาคกลาง
- ง. ศรีวิชัยมีอำนาจและขยายอิทธิพลมาภาคกลาง

๙. ข้อใดเป็นชื่อที่บรรดาพ่อค้าเรียกขานชื่อภูมิภาคราบลุ่มของประเทศไทยที่ถูกต้อง

- ก. กรีกเรียกโครเส
- ข. อินเดียเรียกอู่ทอง
- ค. มอญเรียกจินหลิน
- ง. จีนเรียกสุวรรณภูมิ

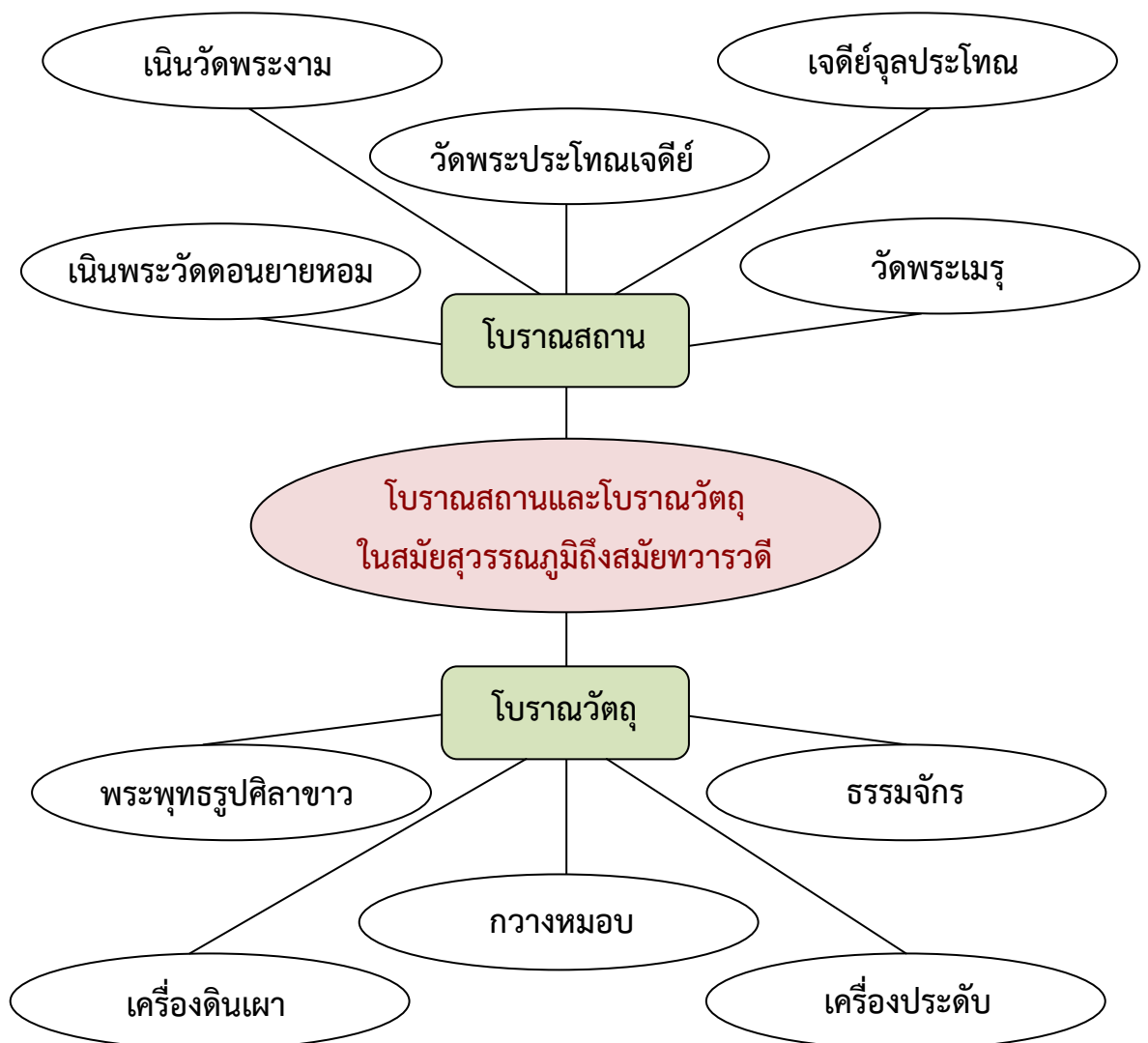
๑๐. ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๑ - ๑๒ อาณาจักรใดที่มีความรุ่งเรืองสูงสุดในภาคกลางของประเทศไทย

- ก. ขอม
- ข. มอญ
- ค. ศรีวิชัย
- ง. ทวารวดี

เฉลยแบบฝึกหัดที่ ๑

คำชี้แจง ให้นักเรียนบอกถึงโบราณสถานและโบราณวัตถุที่สำคัญในสมัยสุวรรณภูมิถึงสมัยทวารวดี โดยเขียนในรูปแบบของ Mind map

เฉลยแบบฝึกหัดที่ ๒

คำชี้แจง ให้นักเรียนไปสำรวจสถานที่สำคัญโบราณสถานหรือโบราณวัตถุที่มีอยู่ในท้องถิ่น แล้วนำเสนอหน้าชั้นเรียน

[illegible]

เฉลยแบบฝึกหัดที่ ๒

(ให้พิจารณาตามดุลยพินิจของผู้สอน)

This image shows a full page of white paper with ten horizontal dashed lines, typical of primary school handwriting practice paper. The lines are evenly spaced and run across the entire width of the page. There is no text or other markings on the paper.

เฉลยแบบฝึกหัดที่ ๓

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

๑. สิ่งที่ยังบอกว่านครปฐมเคยเป็นเมืองติดทะเลมาก่อนคืออะไร
พบสมอเรือขนาดใหญ่ในเขตวัดธรรมศาลา และเขตอำเภอกำแพงแสนประกอบอาชีพ
ขุดทรายขาย มีชื่อหมู่บ้านที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า ดอน หนอง เกาะ
๒. ในสมัยสุวรรณภูมิได้รับอารยธรรมจากชนชาติใด อารยธรรมอินเดีย
๓. พระพุทธศาสนาเริ่มมีการเผยแผ่ครั้งแรกในสมัยใด สมัยสุวรรณภูมิ พุทธศตวรรษที่ ๓
๔. ศูนย์กลางของสุวรรณภูมิ คือ เมืองใด เมืองละโว้หรือสุทโธมวดี
๕. บุคคลที่บอกว่าแคว้นสุวรรณภูมิอยู่ในแถบตะวันตกของกลุ่มน้ำเจ้าพระยาใคร
สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ
๖. แม่น้ำขนาดใหญ่ที่ไหลผ่านเมืองกำแพงแสนคือ สายใด แม่น้ำห้วยยาง
๗. ศรีทวารวดี ศุวรปุณยะ มีความหมายว่าอย่างไร
พระเจ้าศรีทวารวดีผู้มีบุญอันประเสริฐ
๘. เกรียงไกรภาษาสันสกฤต ข้อความว่า “ศรีทวารวดี ศุวรปุณยะ” ได้ถูกค้นพบใน พ.ศ.ใด
พ.ศ. ๒๔๘๖
๙. เมืองนครไชยศรีโบราณตั้งอยู่ที่ใด วัดจุลประโทน
๑๐. สาเหตุที่ทำให้เมืองนครไชยศรีเข้าสู่ยุคเสื่อมคือสาเหตุใด
อาณาจักรขอมเริ่มมีอำนาจ และแพร่อำนาจมากขึ้น

เฉลยแบบฝึกหัดที่ ๔

คำชี้แจง ให้นักเรียนอธิบายความสำคัญของภาพต่อไปนี้

๑		พระพุทธรูปศิลาขาว เป็นศิลปสมัยทวารวดี เป็นที่เคารพนับถือของชาวไทยตลอดเวลา นานนับพันปี ได้อัญเชิญมาประดิษฐานไว้ในพระอุโบสถวัดพระปฐมเจดีย์
๒		ทุ่งพระเมรุ ในอดีตเคยเป็นสถานที่สำหรับออกงานพระบรมศพของกษัตริย์เจ้าเมืองทวารวดี กรมศิลปากรขึ้นทะเบียนไว้เป็นโบราณสถาน ปัจจุบันเหลือแต่ซากเจดีย์เป็นกองอิฐขนาดใหญ่
๓		วัดพระประโทนเจดีย์ เป็นโบราณสถานที่ใหญ่โต ปรากฏซากเนินใหญ่อยู่กลางวัด มีผู้สร้างปราสาทซ้อนขึ้นบนยอดเนินรอบ ๆ เป็นปราสาทมีบันไดขึ้นไปยังองค์ปราสาทรอบเจดีย์ มีต้นพิกุลใหญ่ปลูกห่างกันเป็นระยะร่มรื่นมาก
๔		สมเด็จพระยากรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเป็นบุคคลแรกที่มีมติว่า แวนแคว้นสุวรรณภูมิอยู่ในลุ่มน้ำเจ้าพระยา

๕		เนินวัดพระงาม วัดได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาว่า "วัดโสดาพุทธาราม" แต่ประชาชนทั่วไปเรียกกันติดปากว่าวัดพระงาม เนื่องจากได้พบพระพุทธรูปสมัยทวารวดีที่มีเมืองดงามมาก ยากที่จะหาที่อื่นเสมอเหมือนมีทั้งพระพุทธรูปศิลา พระพุทธรูปสัมฤทธิ์และพระพิมพ์ดินเผา
๖		เนินพระวัดดอนยายหอม เป็นโบราณสถานเก่าแก่ เนินดินก่อด้วยอิฐมอญแผ่นโต หลวงพ่อเงินเจ้าอาวาสวัดดอนยายหอม ได้ขุดเอาอิฐที่หักพังไปสร้างพระอุโบสถ พบศิลาเหลี่ยมเขียวสองต้น คล้ายกับเสาประตูสุญจีเจดีย์ของพระเจ้าอโศกมหาราชกับกวางหมอบพระพุทธรูปศิลาสมัยทวารวดี พระเสมาธรรมจักรทำด้วยหินแต่หักพัง อยู่ในบริเวณวัดตั้งแต่สมัยทวารวดี
๗		เจดีย์จุลประโทน ตั้งอยู่ที่ตำบลพระประโทน เป็นโบราณสถานบริเวณสถานที่แห่งนั้น เป็นเพียงเนินอิฐที่มีต้นไม้ขึ้นรกรปกคลุมธรรมดาไม่มีอะไรน่าสนใจ ชาวบ้านเรียกกันติดปากสั้นๆ ว่า “เนินหิน”

เฉลยแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน
เรื่อง นครปฐมสมัยสุวรรณภูมิถึงสมัยทวารวดี

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน		เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน	
ข้อ	คำตอบ	ข้อ	คำตอบ
๑	ค	๑	ข
๒	ง	๒	ค
๓	ข	๓	ง
๔	ก	๔	ข
๕	ค	๕	ง
๖	ก	๖	ก
๗	ง	๗	ง
๘	ข	๘	ก
๙	ข	๙	ก
๑๐	ค	๑๐	ง

ตรวจคำตอบแล้ว
เพื่อนๆ ทำถูกกัน
ก็ขอครับ

เกณฑ์การตัดสิน	ระดับคุณภาพ
ระดับ ๐ - ๔ คะแนน	ต้องปรับปรุง
ระดับ ๕ - ๖ คะแนน	พอใช้
ระดับ ๗ - ๘ คะแนน	ดี
ระดับ ๙ - ๑๐ คะแนน	ดีมาก

แบบบันทึกคะแนน

ชื่อ - สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

คะแนนแบบทดสอบ

แบบทดสอบ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	หมายเหตุ
ก่อนเรียน	๑๐		
หลังเรียน	๑๐		
ผลการพัฒนา			

หมายเหตุ : ผลการพัฒนา หมายถึง คะแนนสอบหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน

เกณฑ์การผ่าน

แบบทดสอบก่อนและหลังเรียนมี ๑๐ ข้อ คะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน

เกณฑ์การตัดสิน	ระดับคุณภาพ
ระดับ ๐ - ๔ คะแนน	ต้องปรับปรุง
ระดับ ๕ - ๖ คะแนน	พอใช้
ระดับ ๗ - ๘ คะแนน	ดี
ระดับ ๙ - ๑๐ คะแนน	ดีมาก

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

นักเรียนได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์

สรุปผลการทำแบบฝึกหัด

ข้อ	แบบฝึกหัดที่				รวม
	๑	๒	๓	๔	
คะแนนเต็ม	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐	๔๐
คะแนนที่ได้					

หมายเหตุ : ผ่านเกณฑ์ หมายถึงว่านักเรียนได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ ๘๐ ของคะแนนเต็มขึ้นไป

บรรณานุกรม

กรมศิลปากร. (๒๕๔๕). เอกสารเผยแพร่ตามโครงการ. “จัดกิจกรรมเสริมสร้างให้พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต.” นครปฐม : กรมศิลปากร.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (๒๕๕๐). สารสนเทศเชิงพื้นที่ระดับชุมชนคลองเจดีย์บูชาจังหวัดนครปฐม. นครปฐม : บริษัท ซีทู มีเดีย จำกัด.

กระทรวงวัฒนธรรม กรมศิลปากร. (๒๕๕๑). พระปฐมเจดีย์. (แผ่นพับ). นครปฐม : กรมศิลปากร.

กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๓๘). นครปฐมทวารวดี. กรุงเทพฯ : ศุภสภาลาดพร้าว.

คณินพงศ์ บัวชาติ. (๒๕๕๕). เจาะลึกทุกแง่มุมประวัติศาสตร์ “นครชัยศรี” เมืองทวารวดีที่ถูกกลืน.

[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=๑๔๓๘๓๓๙๕๘๓. (วันที่ค้นข้อมูล : ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๕).

นกุล ชมภูนิช. (๒๕๔๐). วัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำนครชัยศรี. นครชัยศรี : กรมการศาสนา.

เนินพระวัดดอนยายหอม. (๒๕๕๙). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://info.dla.go.th/public/travel.do?cmd=goDetail&id=511222&random=1475856002761>. (วันที่ค้นข้อมูล : ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙).

ประวัติวันพืชมงคลมหาสารคาม. (๒๕๕๙). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.ru.ac.th/th/AboutUs/page?view=Emblem>. (วันที่ค้นข้อมูล : ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๙).

พระมหาไพโรจน์ มหาวินโย. (๒๕๒๓). ตำนานเมืองนครปฐม. นครปฐม : บริษัทประยูรวงศ์ จำกัด.

มหาวิทยาลัยศิลปากร. (๒๕๓๙). นครปฐม. นครปฐม : โอเดียนสแควร์.

ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น สถาบันราชภัฏนครปฐม. (ม.ป.ป.). ข้อมูลที่สำคัญในเมืองนครปฐม. นครปฐม : สถาบันราชภัฏนครปฐม.

ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอเมืองนครปฐม. (๒๕๕๙). โบราณสถานและศิลปกรรมในจังหวัดนครปฐม.

[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://emis.christian.ac.th/ctc/Conservart/IndexConservart.html>. (วันที่ค้นข้อมูล : ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๙).

สมัย สุทธิธรรม. (๒๕๓๙). นครปฐม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

สร้อยญา สุริยรัตนกร. (๒๕๕๒). พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระปฐมเจดีย์. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

สิริพรรณ ธีรศรีโชติ. (๒๕๒๙). จุลประโทนเจดีย์. นครปฐม : วิทยาลัยเทคนิคนครปฐม.

ประวัติผู้จัดทำ

ชื่อ นางสาววิกานดา จันทประดิษฐ์
วัน เดือน ปีเกิด ๔ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๒๓
ตำแหน่ง ครู คศ.๒
สถานที่ทำงาน โรงเรียนเพิ่มวิทยา ๑๐๐ หมู่ ๓ ตำบลนครชัยศรี
อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๒๐
E-mail : janny_๕๖๕๕@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๔๖ ปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)
พ.ศ. ๒๕๔๘ ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู สถาบันราชภัฏนครปฐม

ประวัติรับราชการ

พ.ศ. ๒๕๕๑ ตำแหน่งครูผู้ช่วยโรงเรียนบัวปากท่าวิทยา
พ.ศ. ๒๕๕๔ ตำแหน่งครู คศ.๑ โรงเรียนบัวปากท่าวิทยา
พ.ศ. ๒๕๕๙ ตำแหน่งครู คศ.๒ โรงเรียนเพิ่มวิทยา

ผลงานทางวิชาการ

ผลงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนเพิ่มวิทยา โดยใช้แผนที่ความคิด

ผลงานดีเด่น

- ๑) ได้รับรางวัล ๑ แสนครูดี ประจำปี ๒๕๕๖
- ๒) ได้รับรางวัลครูดี ครูเก่งของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา
มัธยมศึกษา จังหวัดนครปฐม
- ๓) ได้รับรางวัลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น
ประจำปี ๒๕๕๙
- ๔) ได้รับเกียรติบัตรเชิดชูเกียรติ “ครูดีไม่มีอบายมุข” ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๐

หนังสืออ่านเพิ่มเติม
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
รายวิชาประวัติศาสตร์ (ส ๒๒๑๐๒) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒
เรื่อง นครปฐม...ดินแดนแห่งประวัติศาสตร์
เล่มที่ ๑ นครปฐมสมัยสุวรรณภูมิถึงสมัยทวารวดี

โดย นางสาววิภาดา จันทร์ประดิษฐ์
ครูชำนาญการ โรงเรียนเพ็ญวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๙